



4.6.2021

PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

neuvoston ja komission julkilausumien johdosta

työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan mukaisesti

oikeusvaltiotilanteesta Euroopan unionissa ja ehdollisuusjärjestelmästä annetun
asetuksen 2020/2092 soveltamisesta
(2021/2711(RSP))

Petri Sarvamaa, Monika Hohlmeier, Jeroen Lenaers

PPE-ryhmän puolesta

Eider Gardiazabal Rubial, Birgit Sippel, Isabel García Muñoz

S&D-ryhmän puolesta

Katalin Cseh, Moritz Körner

Renew-ryhmän puolesta

Daniel Freund, Alexandra Geese, Terry Reintke, Gwendoline Delbos-

Corfield, Sergey Lagodinsky, Tineke Strik, Saskia Bricmont, Sylwia

Spurek, Damian Boeselager, Alice Kuhnke, Diana Riba i Giner, Heidi

Hautala, Niklas Nienß, Hannah Neumann, Rosa D'Amato, Sven Giegold,

Rasmus Andresen, Ernest Urtasun, Eleonora Evi

Verts/ALE-ryhmän puolesta

Younous Omarjee

The Left -ryhmän puolesta

Euroopan parlamentin päätöslauselma oikeusvaltiotilanteesta Euroopan unionissa ja ehdollisuusjärjestelmästä annetun asetuksen 2020/2092 soveltamisesta (2021/2711(RSP))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artiklan, 3 artiklan 1 kohdan, 4 artiklan 3 kohdan, 6, 7, ja 13 artiklan, 14 artiklan 1 kohdan, 16 artiklan 1 kohdan, 17 artiklan 1 kohdan, 17 artiklan 3 kohdan, 17 artiklan 8 kohdan, 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 49 artiklan sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 265, 310, 317 ja 319 artiklan,
- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan,
- ottaa huomioon yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi 16. joulukuuta 2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092¹ (”oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettu asetus”),
- ottaa huomioon 25. maaliskuuta 2021 antamansa päätöslauselman asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 (oikeusvaltioperiaatetta koskeva ehdollisuusmekanismi) soveltamisesta² ja 17. joulukuuta 2020 antamansa päätöslauselman monivuotisesta rahoituskehyksestä 2021–2027, toimielinten välisestä sopimuksesta, Euroopan unionin elpymisvälineestä ja oikeusvaltioasetuksesta³,
- ottaa huomioon komission 30. syyskuuta 2020 antaman oikeusvaltiokertomuksen 2020 (COM(2020)0580),
- ottaa huomioon 21. heinäkuuta 2020 ja 11. joulukuuta 2020 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät,
- ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön,
- ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen 3. kesäkuuta 2021 asiassa C-650/18 antaman tuomion, jolla hylättiin Unkarin kanne parlamentin 12. syyskuuta 2018 antamasta päätöslauselmasta, jolla käynnistettiin menettely sen määrittämiseksi, onko olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti Euroopan unionin perustana olevia arvoja⁴,
- ottaa huomioon 12. syyskuuta 2018 antamansa päätöslauselman ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyydetään toteamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan

¹ EUVL L 433 I, 22.12.2020, s. 1.

² Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2021)0103.

³ Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0360.

⁴ Tuomio 3. kesäkuuta 2021, *Unkari v. Euroopan parlamentti*, C-650/18, ECLI:EU:C:2021:426.

- 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja⁵,
- ottaa huomioon komission 20. joulukuuta 2017 antaman, SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisen perustellun ehdotuksen oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta Puolassa: ehdotus neuvoston päätökseksi sen toteamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta (COM(2017)0835),
 - ottaa huomioon 1. maaliskuuta 2018 antamansa päätöslauselman komission päätöksestä käynnistää SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely Puolan tilanteen johdosta⁶,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että Euroopan unioni perustuu SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistettuihin arvoihin, joita ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina;
- B. toteaa, että mikä tahansa SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistettujen arvojen vakavaa loukkaamista jäsenvaltiossa koskeva selvä vaara ei koske ainoastaan yksittäistä jäsenvaltiota, jossa vaara on olemassa, vaan se vaikuttaa myös muihin jäsenvaltioihin, niiden keskinäiseen luottamukseen sekä unionin ja sen kansalaisten unionin oikeuden mukaisten oikeuksien koko luonteeseen;
- C. toteaa, että komissio ja parlamentti käynnistivät SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan soveltamisen Puolan ja Unkarin tapauksissa todettuaan, että on olemassa selvä vaara, että unionin perustana olevia arvoja loukataan vakavasti; ottaa huomioon, että neuvosto on tähän mennessä järjestänyt yleisten asioiden neuvostossa kolme kuulemista Puolan kanssa ja kaksi kuulemista Unkarin kanssa;
- D. ottaa huomioon, että oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettu asetus tuli voimaan 1. tammikuuta 2021 ja sitä on sovellettu siitä lähtien;
- E. ottaa huomioon, että oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen sovellettavuus, tarkoitus ja soveltamisala on määritelty selkeästi kyseisessä asetuksessa ja että komission tehtävänä on SEU-sopimuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan huolehtia ”siitä, että perussopimuksia sekä toimielinten niiden nojalla hyväksymiä toimenpiteitä sovelletaan”;
- F. ottaa huomioon, että oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen soveltaminen ei voi edellyttää suuntaviivojen hyväksymistä, ja muistuttaa, että mitkään suuntaviivat eivät saa heikentää lainsäätäjien aikomuksia;

⁵ EUVL C 433, 23.12.2019, s. 66.

⁶ EUVL C 129, 5.4.2019, s. 13.

- G. ottaa huomioon, että Euroopan parlamentilla on SEUT-sopimuksen 234 artiklan mukaan oikeus äänestää komissiolle annettavasta epäluottamuslauseesta;
- H. muistuttaa, että komissio ”hoitaa tehtävänsä täysin riippumattomana” ja että sen ”jäsenet eivät saa pyytää eivätkä ottaa ohjeita milteään hallitukselta, toimielimeltä, elimeltä tai laitokselta” (SEU-sopimuksen 17 artiklan 3 kohta, SEUT-sopimuksen 245 artikla), ja lisäksi se ”on vastuussa Euroopan parlamentille) SEU-sopimuksen 17 artiklan 8 kohta ja ”huolehtii siitä, että perussopimuksia sekä toimielinten niiden nojalla hyväksymiä toimenpiteitä sovelletaan” (SEU-sopimuksen 17 artiklan 1 kohta);
- I. ottaa huomioon, että ainoastaan Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta kumota oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettu asetus tai sen osa ja että Euroopan unionin tuomioistuimessa nostetuilla kanteilla ei ole lykkäävää vaikutusta SEUT-sopimuksen 278 artiklan mukaisesti;
- J. ottaa huomioon, että unionin taloudellisia etuja on suojeltava noudattaen unionin perussopimukseen sisältyviä yleisiä periaatteita, erityisesti SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistettuja arvoja, sekä moitteettoman varainhoidon periaatetta, joka on vahvistettu SEUT-sopimuksen 317 artiklassa ja unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä 18. heinäkuuta 2018 annetussa asetuksessa (EU, Euratom) 2018/1046⁷ (”varainhoitoasetus”);
1. toistaa kantansa oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettuun asetukseen, joka tuli voimaan 1. tammikuuta 2021 ja jota sovelletaan sellaisenaan kokonaisuudessaan Euroopan unionissa ja kaikissa sen jäsenvaltioissa kaikkiin EU:n talousarvion varoihin, mukaan lukien siitä lähtien EU:n elpymisvälineestä myönnettyt varat;
 2. kehottaa komissiota ja neuvostoa tunnustamaan vihdoinkin, että tarvitaan kiireellisiä toimia SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistettujen arvojen puolustamiseksi, ja myöntämään, että jäsenvaltio ei voi muuttaa lainsäädäntöään, myös perustuslain säännöksiä, siten, että näiden arvojen suojele heikkenee; katsoo, että toimielinten välinen vilpityn yhteistyö vaarantuu, jos parlamentin huolenaiheita ei ole täysin jaettu ja otettu huomioon; muistuttaa, että parlamentilla on oikeus äänestää komission epäluottamuslauseesta ja että sillä on mahdollisuus reagoida neuvoston yhteistyön puutteeseen; kehottaa muita toimielimiä tekemään yhteistyötä sen sijaan, että vaikeutettaisiin pyrkimyksiä ratkaista nykyinen kriisi;
 3. palauttaa mieliin, että oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen 5 artiklan mukaan ”komissio tarkistaa, onko sovellettavaa lainsäädäntöä noudatettu, ja toteuttaa tarvittaessa kaikki asianmukaiset toimenpiteet unionin talousarvion suojaamiseksi”; katsoo, että joissakin jäsenvaltioissa oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen tilanne antaa aiheen oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen välittömään käyttöön;
 4. kehottaa komissiota reagoimaan nopeasti joissakin jäsenvaltioissa jatkuviin vakaviin oikeusvaltioperiaatteen loukkauksiin, jotka aiheuttavat vakavan vaaran EU:n varojen

⁷ EUVL L 193, 30.7.2018, s. 1.

oikeudenmukaiselle, lailliselle ja puolueettomalle jakamiselle erityisesti yhteistyössä toteutettavan hallinnoinnin puitteissa, ja tekemään perusteellisen analyysin tarpeesta käynnistää ilman aiheetonta viivytystä oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetussa asetuksessa säädetty menettely; kehottaa jälleen komissiota täyttämään välittömästi sillä tämän asetuksen mukaisesti olevat velvoitteet ja ilmoittamaan asianmukaisesti parlamentille kaikista asianomaisille jäsenvaltioille osoitetuista kirjallisista ilmoituksista, joissa esitetään tosiseikat ja oikeusvaltioperiaatteen loukkausten erityiset syyt, tai kaikista meneillään olevista tutkimuksista; panee merkille, että parlamentti ei ole tähän mennessä saanut tällaista ilmoitusta koskevaa tietoa;

5. pitää huolestuttavana yhä selvempiä merkkejä ja kasvavaa riskiä siitä, että unionin talousarviota käytetään väärin keinona heikentää oikeusvaltioperiaatetta joissakin jäsenvaltioissa; pitää valitettavana, että neuvosto ei ole kyennyt edistymään mielekkäällä tavalla unionin arvojen täytäntöönpanon valvonnassa meneillään olevissa 7 artiklan mukaisissa menettelyissä vastauksena yhteisiin eurooppalaisiin arvoihin Puolassa ja Unkarissa kohdistuviin uhkiin; huomauttaa, että neuvoston epäonnistuminen SEU-sopimuksen 7 artiklan tehokkaassa soveltamisessa heikentää edelleen yhteisten eurooppalaisten arvojen koskemattomuutta, keskinäistä luottamusta ja koko unionin uskottavuutta; kehottaa tulevia puheenjohtajavaltioita järjestämään kuulemisia säännöllisesti; suosittelee, että neuvosto antaa kuulemisten jatkotoimena konkreettisia suosituksia kyseisille jäsenvaltioille SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti sekä ilmoittaa määräajat näiden suositusten täytäntöönpanolle;
6. korostaa, että lukuisista Euroopan parlamentin päätöslauselmista ja useista Euroopan unionin tuomioistuimen rikkomusmenettelyistä ja -päätöksistä huolimatta oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa heikkenee edelleen;
7. kehottaa komissiota käyttämään kaikkia sen käytettävissä olevia välineitä, myös asetusta, jotta voidaan myös puuttua demokratian ja perusoikeuksien jatkuviin loukkauksiin kaikkialla unionissa, mukaan lukien hyökkäykset tiedotusvälineiden vapautta ja toimittajia, muuttajia, naisten oikeuksia, hlbtqi-henkilöiden oikeuksia sekä yhdistymis- ja kokoontumisvapautta vastaan; pitää myönteisenä Euroopan unionin tuomioistuimen suuren jaoston päätöstä hylätä Unkarin kanne parlamentin 12. syyskuuta 2018 antamasta päätöslauselmasta, jolla käynnistettiin 7 artiklan mukainen menettely; pitää valitettavana, että komissio ei ole kyennyt vastaamaan asianmukaisesti parlamentin moniin huolenaiheisiin, jotka koskevat demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia monessa jäsenvaltiossa; kehottaa komissiota käyttämään kaikkia käytettävissään olevia välineitä, kuten SEU-sopimuksen 7 artiklaa, oikeusvaltioperiaatetta koskevaa toimintakehystä ja SEU-sopimuksen 19 artiklan 1 kohdan mukaisia rikkomusmenettelyjä sekä muita välineitä, kuten nopeutettuja menettelyjä, välitoimihakemuksia Euroopan unionin tuomioistuimessa ja toimia, jotka koskevat tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanon laiminlyöntiä; pyytää komissiota ilmoittamaan nimenomaisesti syyt, jos se päättää olla käyttämättä parlamentin suosittelemia välineitä;
8. tähdentää, että on tärkeää tukea ja vahvistaa yhteistyötä EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden, Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) ja Euroopan

syyttäjänviraston (EPPO) välillä; pitää myönteisenä, että Euroopan syyttäjänvirasto aloitti toimintansa 1. kesäkuuta 2021;

9. korostaa, että vuotuinen oikeusvaltiokertomus on erillinen ja oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettua asetusta täydentävä väline; kehottaa komissiota käyttämään vuotuisen kertomuksen havaintoja, kun se tekee arviota asetusta varten; pyytää komissiota sisällyttämään vuotuisen oikeusvaltiokertomukseensa erillisenä osiona analyysin tapauksista, joissa jokin jäsenvaltio on rikkonut oikeusvaltioperiaatetta ja kyseinen rikkominen voisi vaikuttaa tai uhata vakavasti vaikuttaa unionin talousarvion moitteettomaan varainhoitoon riittävän suoraan;
10. pitää valitettavana, että asetuksen voimaantulon jälkeen komissio ei ole lähettänyt jäsenvaltioille yhtään kirjallista ilmoitusta, vaikka komission oikeusvaltiota koskevassa kertomuksessa vuodelta 2020 esitetään useita huolenaiheita oikeusvaltioperiaatteen rikkomisista ja vaikka on meneillään kaksi 7 artiklan mukaista menettelyä, jotka vaikuttavat unionin talousarvion moitteettomaan varainhoitoon ja joihin jäsenvaltiot eivät ole vastanneet; toteaa, että asetuksen 5 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan mukaisten toimien toteuttamatta jättäminen merkitsee kieltäytymistä asetuksen mukaisten velvoitteiden täyttämisestä;
11. palauttaa mieliin, että 25. maaliskuuta 2021 antamassaan päätöslauselmassa asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 (oikeusvaltioperiaatetta koskeva ehdollisuusmekanismi) soveltamisesta parlamentti antoi komissiolle konkreettisen määräajan, ja panee pettyneenä merkille, että komissio ei täyttänyt velvoitteitaan tässä määräajassa; korostaa, että tämä on riittävä perusta oikeustoimien toteuttamiselle komissiota vastaan SEUT-sopimuksen 265 artiklan mukaisesti;
12. pitää valitettavana, että komissio ei ole vastannut parlamentin pyyntöihin 1. kesäkuuta 2021 mennessä ja että se ei ole käynnistänyt oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetussa asetuksessa säädettyä menettelyä ilmeisimmissä tapauksissa, joissa oikeusvaltioperiaatetta on rikottu EU:ssa; kehottaa puhemiestä vaatimaan komissiota noudattamaan tämän asetuksen mukaisia velvoitteitaan viimeistään kahden viikon kuluessa tämän päätöslauselman hyväksymispäivästä SEUT-sopimuksen 265 artiklan nojalla; toteaa, että parlamentti aloittaa tällä välin välittömästi valmistelut SEUT-sopimuksen 265 artiklan mukaisten mahdollisten tuomioistuinmenettelyjen valmistelemiseksi komissiota vastaan;
13. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman komissiolle, neuvostolle ja jäsenvaltioille.